

Kabinet Zaštitnika 020/241-642
Savjetnici 020/225-395
Centrala 020/225-395
Fax: 020/241-642
E-mail: ombudsman@t-com.me
www.ombudsman.co.me

Broj: 198/18-4
Podgorica, 26.12.2018. godine
DĐ/DĐ

Na osnovu člana 41 Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore ("Službeni list Crne Gore", br. 42/2011 i 32/2014)) i člana 41 Pravila o radu Zaštitnika/ce ljudskih prava i sloboda Crne Gore ("Službeni list CG" br. 53/14), nakon završenog ispitivanja povrede ljudskih prava i sloboda po pritužbi XXXXX, predsjednika Sindikata odbrane i vojske Crne Gore, Zaštitnik daje sljedeće

MIŠLJENJE

I UVOD

1. Zaštitniku ljudskih prava i sloboda obratio se pritužbom, dana 02.03.2018. godine, XXXXX u ime Sindikata odbrane i Vojske Crne Gore (u daljem tekstu SOVCG) čiji je predsjednik, a zbog diskriminatornog odnosa Ministarstva odbrane u Vladi Crne Gore prema SOVCG, sindikatu koji je reprezentativnost stekao 01.09.2014. godine i upisan u Registar reprezentativnih sindikata Ministarstva rada i socijalnog staranja 21.01.2015. godine.

SOVCG je podnio inicijativu *Odsjeku za inspekcijски nadzor Ministarstva javne uprave Vlade Crne Gore* radi pokretanja postupka inspekcijskog nadzora prema Ministarstvu odbrane Vlade Crne Gore, akt br. 33-1 od 12.02.2018. godine, zbog anti-sindikalne diskriminacije i nemogućnosti ostvarivanja sindikalnih prava. Ista je aktom br. 07-069/18-622/3 od 01.03.2018. godine, iz razloga nenadležnosti za postupanje naznačene inspekcije u ovoj pravnoj stvari, dostavljena Zaštitniku na dalje postupanje.

2. U pritužbi se, između ostalog, navodi: da je u pitanju dvostruka diskriminacija i to prema SOVCG kao organizaciji zaposlenih u Ministarstvu odbrane i prema članstvu SOVCG; da Ministarstvo odbrane *etiketira* SOVCG nazivajući ga "manjinski sindikat" u javnim nastupima i izjavama, na zasijedanju Skupštine Crne Gore i drugim prilikama; da je jednostrano prekinut socijalni dijalog sa SOVCG uz istovremeno vođenje socijalnog dijaloga sa drugim reprezentativnim Sindikatom vojske Crne Gore (u daljem tekstu SVCG) i njegovu afirmaciju; da je Ministarstvo odbrane sa oba reprezentativna sindikata,

SOVCG i SVCG, potpisao Sporazum o saradnji koji se u odnosu na SOVCG ne poštuje od 30.12.2015. godine; da Ministarstvo odbrane ignoriše obaveze prema SOVCG, što je posebno izraženo od sredine 2017. godine kada je ministar odbrane odbio da vodi socijalni dijalog o prestanku službe u Vojsci Crne Gore za veći broj "mladih vojnika po ugovoru"; da je diskriminacija prema SOVCG demonstrirana i dana 13.02.2018.godine kada je pored saglasnosti *Generalštaba Vojske Crne Gore* za realizaciju informisanja zaposlenih došlo do opstrukcije ove aktivnosti na način što je zabranjen ulazak predsjedniku SOVCG potpukovniku XXXXX u kasarnu "Breza" u Kolašinu, uz obrazloženje da imenovani nije u aktivnoj vojnoj službi već da je penzioner; da je jednostrano prekinuta saradnja od strane Službe za finansijsko poslovanje Ministarstva odbrane (SFP MO) sa SOVCG; da je saradnja SOVCG i SFP MO gotovo punih sedam godina bila besprekorna, a da je u septembru 2017. godine, načelnik SFP MO WWWW jednostrano prekinuo saradnju sa SOVCG, ne čineći isto prema drugom reprezentativnom sindikatu; da od septembra 2017. godine SFP MO ne obračunava i ne uplaćuje sindikalnu članarinu novim članovima SOVCG, ne obustavlja uplatu članarine licima koja su se isčlanila iz SOVCG, ne obračunava rate za odloženo plaćanje roba i usluga članstvu SOVCG i ne usmjerava ta sredstva na račun SOVCG; ne odgovara na zahtjeve SOVCG za davanje zvaničnih informacija o prosječnim zaradama i drugim pitanjima iz djelokruga rada SFP MO, ne obračunava i ne uplaćuje sredstva u Fond uzajamne pomoći SOVCG novim članovima Fonda; da o svojim namjerama da prekine dalju saradnju sa SOVCG načelnik SFP MO nije u pisanoj formi niti usmeno obavijestio SOVCG; da je načelnik SFP MO na sastanku sa potpredsjednikom SOVCG QQQQ potvrdio da je donio odluku da više neće raditi obračune prema SOVCG osim onih koji su prije ovog počeli da se obračunavaju do konačne isplate; da je diskriminacija i jednostrani prekid dijaloga sa SOVCG posebno očigledan u vezi potpisivanja ugovora i osnivanja Stambene zadruge "Odbrana" između Ministarstva odbrane i SVCG uz potpuno ignorisanje SOVCG koji je ulagao velike napore na rješavanju stambenih potreba zaposlenih u Ministarstvu odbrane i Vojsci Crne Gore; da je inicijativa za osnivanje Stambene zadruge za rješavanje stambenih pitanja zaposlenih u Vojsci Crne Gore još 15.10.2014. godine pokrenuta od strane SOVCG, na koju je odgovoreno da ne postoji pravni osnov za osnivanje zadruge; da je ministar, na inicijativu SOVCG, formirao Radnu grupu za rješavanje stambenih pitanja zaposlenih u Vojsci Crne Gore, a da je SOVCG isključen iz njenog rada kada je formirana Stambena zadruga "Odbrana"; da poziv za osnivačku skupštinu Stambene zadruge "Odbrana" nije, ni interno ni javno, upućen zaposlenima u Vojsci Crne Gore i SOVCG, sa namjerom diskriminacije SOVCG i njenih članova, favorizacije drugog sindikata i "udomljavanja" sadašnjih i budućih penzionera iz "servilnog" sindikata; da je u cilju favorizovanja SVCG i ugovora o formiranju Stambene zadruge "Odbrana" nezakonito uplaćeno 300.000 eura od strane Ministarstva odbrane, i pored toga što velika većina zaposlenih u Ministarstvu odbrane i Vojsci Crne Gore nijesu članovi Stambene zadruge, i sa ciljem motivisanja zaposlenih da napuste SOVCG i pristupe SVCG; da Upravni odbor Zadruge čine tri člana Ministarstva odbrane i dva člana SVCG, odnosno ni jedan član SOVCG, te da SVCG informiše zaposlene da će prilikom raspodjele stanova u prednosti biti članovi SVCG.

U pritužbi je takođe navedeno da je SOVCG uspostavio kvalitetan socijalni dijalog u periodu 2012-2016, za vrijeme kada je ministar odbrane bila gospođa Milica Pejanović Đurišić, a što je za rezultat imalo unapređenje materijalnog i socijalnog položaja i prava zaposlenih u Vojsci Crne Gore i zaključivanje Sporazuma o saradnji SOVCG i Ministarstva odbrane; da je dolaskom Predraga Boškovića za ministra odbrane počelo urušavanje, a zatim potpun prekidsocijalnog dijaloga praćenog otvorenom diskriminacijom SOVCG, nepoštovanjem zakona i Sporazuma o saradnji SOVCG i

Ministarstva odbrane; da se vrši kontinuirani pritisak na članstvo SOVCG radi isčlanjenja iz sindikata a posebno na vojnike koji zasnivaju radni odnos na određeno vrijeme; da je zbog kontinuiranog pritiska na zaposlene u Ministarstvu odbrane i Vojsci Crne Gore došlo do pada, a zatim i prekida učlanjenja zaposlenih u SOVCG i istovremeno kontinuiranog isčlanjenja 38 članova sindikata, posebno lica zaposlenih na određeno vrijeme, kršeći ustavnu garanciju slobode sindikalnog udruživanja.

Uz pritužbu je dostavljena relevantna prateća dokumentacija.

II ISPITNI POSTUPAK

3.U cilju utvrđivanja pravno relevantnih činjenica i okolnosti, Zaštitnik je saglasno odredbama člana 35 Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore aktom br. 198/18/2 od 08.03.2018. godine tražio izjašnjenje o osnovanosti navoda iz pritužbe od Ministarstva odbrane u Vladi Crne Gore.

4.Aktom br.80601-1924/18-3 od 20.03.2018.godine, Ministarstvo odbrane je osporilo navode iz pritužbe navodeći sljedeće:

- Da ne postoji nikakav diskriminatorski odnos prema SOVCG od strane Ministarstva odbrane;
- Da u Ministarstvu odbrane postoje dva reprezentativna sindikata i da SOVCG broji manje članova u odnosu na SVCG, ali da ta činjenica nije od uticaja na tretman sindikata od strane Ministarstva odbrane;
- Da su netačni i zlonamjerni navodi da je jednostrano prekinut socijalni dijalog sa SOVCG od strane Ministarstva odbrane, ali da je dijalog opterećen isključivo djelovanjem menadžmenta SOVCG koje je vansindikalnog karaktera i ogleda se u postupcima koji su narušavali postojeći socijalni dijalog;
- Da nijesu osnovani navodi pritužbe u pogledu jednostranog prekida saradnje od strane Službe za finansijsko poslovanje, budući da ova služba redovno obračunava članarinu članovima SOVCG;
- Da Ministarstvo odbrane podržava na zakonu zasnovan socijalni dijalog i „kategorično“ tvrdi da ne postoji nikakav kontinuiran pritisak na članove SOVCG, te da nijesu osnovani navodi pritužbe kojima se ukazuje na nepoštovanje Sporazuma o saradnji sa SOVCG;
- Da je XXXXXX prestala služba u Vojsci Crne Gore sa pravom na penziju, što podrazumijeva ograničen pristup vojnim objektima, a da profesionalnim vojnim licima, predstavnicima SOVCG, nijednom radnjom odnosno aktom nije zabranjen ulazak u vojne objekte u pravcu informisanja njegovog članstva;
- Da je ideja o modelu rješavanja stambenih potreba u Vojsci Crne Gore osnivanjem Stambene zadruge „Obrana“ nekoliko puta predstavljena menadžmentu SOVCG ali da on nije iskazao zainteresovanost za njeno osnivanje;
- Da je istovremeno drugi reprezentativni sindikat iskazao interesovanje za osnivanje Stambene zadruge „Obrana“ što je rezultiralo zaključivanjem ugovora između Ministarstva odbrane i drugog reprezentativnog sindikata;
- Da svi zaposleni u Ministarstvu odbrane i Vojsci Crne Gore, pa samim tim i članovi SOVCG, mogu bez ikakvih ograničenja postati članovi Zadruga, što je više puta i saopštavano menadžmentu SOVCG.

5. Radi okončanja postupka na osnovu tačno i potpuno utvrđenih činjenica i okolnosti, SOVCG je dostavljena kopija izjašnjenja Ministarstva odbrane br.80601-1924/18-3 od 20.03.2018.godine, na koje je ovaj Sindikat aktom br.87-3 od 24.05.2018. godine dostavio odgovor, ističući:

- Da negiranje diskriminacije od strane ministra odbrane nije potkrijepljeno dokazima i ne sadrži odgovore na konkretne optužbe iznijete u pritužbi;
- Da se ministar nije izjasnio u vezi etiketiranja „manjinski sindikat“;
- Da je korišćenje termina „manjinski“ na zvaničnim mjestima i zvaničnom sajtu Ministarstva odbrane pokazatelj opredijeljenosti Ministarstva odbrane na diskriminatorski odnos prema SOVCG;
- Da je „manjinski“ sindikat u momentu etiketiranja imao 506 članova u odnosu na sindikat koji je kao „većinski“ u tom momentu imao 513 članova, svega sedam (7) članova više;
- Da je ministar odbrane izjavom, „da nije jednostrano prekinut socijalni dijalog sa SOVCG ali da je isti opterećen djelovanjem menadžmenta SOVCG koji je vanskidikalnog karaktera i koji se ogleda u postupcima koji su narušavali postojeći socijalni dijalog“, priznao prekid socijalnog dijaloga;
- Da ministar odbrane izbjegava pritužbene navode koji se odnose na prekid obračuna rata za kupovinu roba i usluga po dostavljenim zahtjevima SOVCG od septembra 2017. godine, te da takav odnos Služba za finansijsko poslovanje nije imala prema drugom reprezentativnom sindikatu već je isti neprekidno servisirala po ovom pitanju;
- Da ministar odbrane ne daje odgovore na navode pritužbe da Služba za finansijsko poslovanje ne obračunava i ne uplaćuje sindikalnu članarinu novim članovima SOVCG, ne obustavlja uplatu članarine licima koja su se isčlanila iz SOVCG, ne obračunava rate za odloženo plaćanje roba i usluga članstvu SOVCG i ne usmjerava ta sredstva na račun SOVCG, ne odgovara na zahtjeve SOVCG za davanje zvaničnih informacija o prosječnim zaradama i drugim pitanjima iz djelokruga rada SFP MO, ne obračunava i ne uplaćuje sredstva u Fond uzajamne pomoći SOVCG novim članovima Fonda, već da daje izjavu na nešto što nije predmet pritužbe;
- Da je neprihvatljiva izjava ministra odbrane da „ne postoji nikakav kontinuiran pritisak na članove SOVCG“ u uslovima etiketiranja SOVCG kao „manjinski sindikat“, prekida socijalnog dijaloga, prestanka obračuna rata, protežiranja drugog sindikata sklapanjem ugovora o stambenoj zadruzi itd.;
- Da je SOVCG do otvorene diskriminacije i pritisaka imao kontinuiran priliv članstva (10-15 članova mjesečno), a da je u toku diskriminacije i pritisaka došlo do kontinuiranog odliva članstva (preko 50 članova do sada);
- Da su brojni članovi SOVCG morali da donesu pretpostavljenima i licima u Ministarstvu odbrane potvrdu o isčlanjenju iz sindikata da bi ostvarili neko svoje pravo i bili tretirani kao i ostali pripadnici Vojske Crne Gore, odnosno da se vojnicima po ugovoru ne bi prekinula služba;
- Da ministar odbrane ne demantuje izostanak odgovora na brojne dopise koje je SOVCG upućivao ovom ministarstvu, što je dokaz ignorisanja i nepoštovanja Sporazuma o saradnji SOVCG i Ministarstva odbrane, odnosno jednostranog i diskriminatorskog prekida socijalnog dijaloga sa SOVCG;
- Da je XXXXX u kasarnu „Brezna“ trebao da uđe kao predsjednik SOVCG, u skladu sa dogovorenim i usaglašenim planom sa Generalštabom Vojske Crne Gore koji je lično usaglašavao sa ppuk XX načelnikom odjeljenja za ljudske resurse GŠVCG;
- Da XXXXXX ni tada ni kasnije nije ukazano da mu neće biti dozvoljen ulazak u kasarnu „Brezna“, te da je naredba da mu se ne dozvoli ulazak izdata svega sat vremena prije nego što je informisanje zakazano, što je suprotno čl. 9 Sporazuma o saradnji SOVCG i Ministarstva odbrane, kojim je

određeno da će se predstavnicima Sindikata omogućiti da izvrše edukaciju i informisanje, a da je predsjednik SOVCG predstavnik Sindikata;

- Da nije istinita tvrdnja ministra odbrane da je ideja o modelu rješavanja stambenih potreba u Vojsci nekoliko puta predstavljena menadžmentu SOVCG, a da on nije iskazao interesovanje za osnivanje Stambene zadruge „Obrana“, te da ministar nema nijedan dokaz da je ikad predstavljao ideju o ovom modelu, niti ponudio zaključivanje bilo kakvog ugovora u vezi sa tim;
- da Ministarstvo odbrane nije, iako je bilo u obavezi, zvanično, službeno ili neformalno nikad nije obavijestilo, niti pozvalo zaposlene i sindikat na osnivačku skupštinu SZ „Obrana“;
- da ministar odbrane nije naveo da u vezi sa stambenom zadrugom i njenim osnivanjem nije sazvaio sastanak Radne grupe za rješavanje stambenih potreba zaposlenih koju je on formirao i u kojoj su zastupljena oba reprezentativna sindikata;
- Da je SOVCG prvu informaciju o osnivanju stambene zadruge dobio kada je javnost obaviještena da je potpisan ugovor o osnivanju Stambene zadruge „Obrana“ između Ministarstva odbrane i SVCG;
- Da SOVCG nijesu dostavljeni ni Ugovor o osnivanju SZ „Obrana“ i „Zadružna pravila“ već da su do ovih dokumenata došli putem zahtjeva za slobodan pristup informacijama;
- Da diskriminacija i dalje traje, i pored pristanka ministra odbrane da se riješe određena pitanja SOVCG.

Uz odgovor na izjašnjenje dostavljena je relevantna dokumentacija.

III UTVRĐENE ČINJENICE

6. Na osnovu sprovedenog ispitnog postupka, pritužbe, izjašnjenja, pribavljene i dostavljene dokumentacije, a nakon poređenja kontradiktorne sadržine dokaza na kojima se temelje odgovori stranaka u postupku utvrđene su sljedeće relevantne činjenice:

U odnosu na pritužbene navode da Ministarstvo odbrane u Vladi Crne Gore diskriminiše Sindikat odbrane i Vojske Crne Gore njegovim etiketiranjem kao „manjinski sindikat“ utvrđeno je da se u reagovanju Ministarstva odbrane povodom izjave predsjednika Sindikata, potpukovnika XXXXX, objavljenom na sajtu Ministarstva odbrane dana 31.10.2017. godine Sindikat odbrane i Vojske Crne Gore naziva „manjinskim“ sindikatom, u naslovu i tekstu reagovanja.¹

U odnosu na pritužbene navode da je diskriminacija prema SOVCG izvršena jednostranim prekidom socijalnog dijaloga, uz istovremeno vođenje socijalnog dijaloga sa drugim reprezentativnim Sindikatom Vojske Crne Gore i njegovu afirmaciju utvrđene su sljedeće činjenice:

- Sindikatu odbrane i Vojske Crne Gore, sa sjedištem u Podgorici, Rješenjem Ministarstva rada i socijalnog staranja br. 72-61/14-2 od 01.09.2014. godine, utvrđena je reprezentativnost na nivou grane djelatnosti, a upisan je u Registar reprezentativnih sindikata 21.01.2015. godine, kao interesna

¹<http://www.mod.gov.me/vijesti/175308/Reagovanje-Ministarstva-odbrane-povodom-danasnje-izjave-predsjednika-manjinskog-sindikata-u-Vojsci-Crne-Gore-potpukovnika-xxxxx> a.html

organizacija zaposlenih - članova sindikata sa ovlaštenim sindikalnim predstavnikom - predsjednikom XXXXX (Potvrda *Ministarstva rada i socijalnog staranja Vlade Crne Gore* br. 72-2/2015-1 od 21.01.2015. godine i Potvrda istog organa br. 72-2/18-1 od 23.01.2018. godine).

- Dana 30.12.2015. godine zaključen je Sporazum o saradnji Sindikata odbrane i Vojske Crne Gore i Ministarstva odbrane, kojim su bliže uređena međusobna prava, obaveze i odgovornosti Sindikata i Ministarstva.

- Ministarstvo odbrane je, aktom br. 813-1911/17 od 06.03.2017. godine, tražilo od SOVCG da Odjeljenju za normativnu djelatnost dostavi primjedbe i sugestije na tada važeći Zakon o Vojsci Crne Gore, odnosno predloge za izradu novog teksta zakona.

- Na osnovu Rješenja ministra odbrane br. 813-3878/17 od 28.04.2017. godine, predstavnici oba reprezentativna sindikata, kao članovi Radne grupe, učestvovali su u izradi teksta Predloga zakona o Vojsci Crne Gore.

- Rješenjem ministra odbrane br. 806021-4967/17 od 05.06.2017. godine obrazovan je Radni tim sa zadatkom sagledavanja stambenih potreba lica u službi u Vojsci Crne Gore i sačinjavanja prijedloga rješavanja stambenih potreba ovih lica. Radni tim, između ostalih, čine jedan predstavnik Sindikata odbrane i Vojske Crne Gore i jedan predstavnik Sindikata Vojske Crne Gore.

- Sindikat Vojske Crne Gore i Ministarstvo odbrane Crne Gore su, dana 26.09.2017. godine, zaključili Ugovor o osnivanju stambene zadruge zaposlenih u Ministarstvu odbrane i Vojsci Crne Gore „Obrana“, dok je Ministarstvo odbraneprethodno u 2014. godini, aktom br. 806021-5915/14-2 od 27.10.2014. godine, obavijestilo SOVCG da Ministarstvo nema svojstvo pravnog lica sa kog razloga nema zakonskih mogućnosti za organizovanje stambene zadruge na način predložen od strane SOVCG, već da se obrati Vladi Crne Gore ili organu lokalne samouprave.

- Direktorat za ljudske resurse Ministarstva odbrane je, aktom br. 80601-9015/17 od 01.11.2017. godine, uputio dopis organizacionim jedinicama Ministarstva odbrane kojim ih obavještava da je rješenjem ministra odbrane jednom broju oficira prestala služba u Vojsci Crne Gore, te da ta lica ubuduće mogu kad Ministarstva odbrane i Vojske Crne Gore ostvarivati prava na način kao i ostali građani Crne Gore, posebno u dijelu pristupa kancelarijama Ministarstva odbrane i Vojske Crne Gore, pokretnim stvarima, kao i dokumentaciji u pisanom i elektronskom obliku.

- Predsjedniku SOVCG, potpukovniku XXXXXX, naredbom načelnika Generalštaba Vojske Crne Gore zabranjen je ulazak u kasarnu „Breza“ u Kolašinu, dana 13.02.2018. godine, sa obrazloženjem da mu je prestala služba u Vojsci Crne Gore sa pravom na penziju i da mu je stoga ograničen pristup vojnim objektima. Prema mišljenju Ministarstva rada i socijalnog staranja predstavnik sindikata može biti samo zaposleno lice kod poslodavca.

- SOVCG je, aktom br. 37-1 od 14.02.2018. godine, uputio zahtjev Generalštabu Vojske Crne Gore za dostavljanje pisanog objašnjenja odluke i naređenja da se predsjedniku SOVCG ne dozvoli ulazak u

kasarnu „Breza“ u Kolašinu 13.02.2018. godine radi realizacije planskog informisanja članstva SOVCG i zaposlenih u Vojsci Crne Gore.

- SOVCG je, aktom br. 45-3 od 21.02.2018. godine, uputio zahtjev Direktoratu za ljudske resurse Ministarstva odbrane za pojašnjenje akta Ministarstva odbrane br. 80601-9015/17 od 01.11.2017. godine. SOVCG zahtjevom, između ostalog, traži odgovor da li je načelnik Generalštaba Vojske Crne Gore postupio ispravno kada je izdao naređenje da se predsjedniku SOVCG, penzionisanom potpukovniku Vojske Crne Gore, zabrani ulazak u kasarnu „Breza“.

- SOVCG je, aktom br. 43-1 od 05.05.2017. godine, uputio zahtjev Ministarstvu odbrane za održavanje sastanka u cilju planskog, zajedničkog i efikasnog rješavanja aktuelnih pitanja iz oblasti rada i radnih odnosa, u kom dopisu SOVCG inicira nastavak koordiniranog rada na najznačajnijim pitanjima, kao što su izrada Predloga novog teksta Zakona o Vojsci Crne Gore, organizovan i planski rad na efikasnom i sveobuhvatnom rješavanju stambenih potreba zaposlenih u Ministarstvu odbrane i Vojsci Crne Gore, unapređenje stanja po pitanju poslova zaštite i prava zaposlenih po ovom osnovu. U dopisu SOVCG ukazuje na izostanak kontinuirane komunikacije, razmjene informacija i zajedničkog rada što, kako navodi, dovodi do urušavanja socijalnog dijaloga između Ministarstva odbrane i SOVCG.

- SOVCG je, aktom br. 45-1 od 05.05.2017. godine, uputio zahtjev Direktoratu za ljudske resurse Ministarstva odbrane za održavanje sastanka, radi iznalaženja načina za rješavanje postojećih problema i unapređenja rješavanja određenih egzistencijalnih pitanja zaposlenih u Ministarstvu odbrane i Vojsci Crne Gore (stambena problematika).

- SOVCG je, aktom br. 43-2 od 24.05.2017. godine, uputio urgenciju Ministarstvu odbrane na zahtjev za održavanje sastanka br. 45-1 od 05.05.2017. godine.

- SOVCG je, aktom br. 60-1 od 16.06.2017. godine, uputio zahtjev Ministarstvu odbrane za hitan sastanak radi razmatranja rezultata rada i rezultata rada na izradi novog teksta Zakona o Vojsci Crne Gore.

- SOVCG je, aktom br. 65-1 od 28.06.2017. godine, uputio zahtjev Ministarstvu odbrane za dostavljanje informacija o aktuelnostima i ciljevima Ministarstva odbrane u vezi potreba i uslova za prijevremeno penzionisanje lica na službi u Vojsci Crne Gore.

- SOVCG je, aktom br. 69-1 od 07.07.2017. godine, uputio zahtjev Ministarstvu odbrane za hitan sastanak kojim se napominje da socijalni dijalog i komunikacija između Ministarstva odbrane i Sindikata odbrane i Vojske Crne Gore od dolaska Predraga Boškovića na čelo Ministarstva nije na očekivanom nivou odnosno da je došlo do „degradacije“ dijaloga.

- SOVCG je, aktom br. 72-1 od 21.07.2017. godine, uputio dopis Ministarstvu odbrane povodom saznanja da je Ministarstvo odbrane donijelo odluku da se većem broju vojnika po ugovoru prekine služba u Vojsci Crne Gore po isteku važećih ugovora. U dopisu SOVCG izražava zabrinutost zbog činjenice da Ministarstvo odbrane nije informisalo ovaj sindikat o namjerama i razlozima za donošenje

odluke i traži hitno organizovanje sastanka radi zajedničkog i sveobuhvatnog sagledavanja novonastale situacije.

- SOVCG je, aktom br. 93-1 od 29.07.2017. godine, uputio dopis Generalštabu Vojske Crne Gore radi prijema na razgovor i razmatranja aktuelnih pitanja, kakva su prestanak profesionalne vojne službe većem broju vojnika po ugovoru i saradnja u vezi aktivnosti koje SOVCG planski realizuje u septembru 2017. godine.

-SOVCG je, aktom br. 99-1 od 01.09.2017. godine, uputio zahtjev Ministarstvu odbrane za organizovanje sastanka sa načelnikom Generalštaba Vojske Crne Gore kojim traži omogućavanje sastanka sa načelnikom Generalštaba Vojske Crne Gore na kojem bi razmatrali pitanja predložena u dopisu br. 93-1 od 29.07.2017. godine. Dopisom SOVCG podsjeća da je od načelnika Generalštaba Vojske Crne Gore obaviješten da se sastanak može organizovati isključivo preko Ministarstva odbrane, navodeći da način komunikacije sa GŠ VCG preko Ministarstva odbrane nije ranije praktikovan.

- SOVCG je, aktom br. 129-1 od 14.09.2017. godine, uputio zahtjev Direktoratu za ljudske resurse Ministarstva odbrane kojim traži omogućavanje redovnog periodičnog informisanja zaposlenih u Vojsci Crne Gore i članstva SOVCG iz oblasti sindikalne i radne problematike u periodu od 10.10. do 20.10.2017. godine.

- SOVCG je, aktom br. 137-1 od 22.09.2017. godine, uputio dopis Ministarstvu odbrane radi informisanja o aktivnostima koje se odnose na razgovore sa zaposlenima o njihovom penzionisanju. Dopisom SOVCG podsjeća da ovo pitanje treba da bude predmet socijalnog dijaloga naročito zbog potpunog informisanja zaposlenih o uslovima penzionisanja i drugim pravima po tom osnovu.

- SOVCG je, aktom br. 140-1 od 27.09.2017. godine, uputio zahtjev Generalštabu Vojske Crne Gore za organizovanje sastanka na kojem bi razmatrali aktuelno pitanje prestanka profesionalne vojne službe većem broju vojnika po ugovoru.

- SOVCG je, aktom br. 141-1 od 02.10.2017. godine, uputio zahtjev Ministarstvu odbrane za dostavljanje odgovora na prethodni zahtjev br. 129-1 od 14.09.2017. godine koji se odnosi na informisanje zaposlenih i zahtjev br. 137-1 od 22.09.2017. godine koji se odnosi na pitanje penzionisanja zaposlenih.

- SOVCG je, aktom br. 148-1 od 10.10.2017. godine, uputio zahtjev Generalštabu Vojske Crne Gore za hitan sastanak. U zahtjevu SOVCG ukazuje da se već duže vrijeme obraća radi organizovanja sastanka u vezi aktuelnih problema i problema otpusta većeg broja vojnika po ugovoru iz Vojske Crne Gore.

- SOVCG je, aktom br. 155-1 od 31.10.2017. godine, uputio zahtjev Direktoratu za ljudske resurse Ministarstva odbrane radi dostavljanja informacija o ukupnom broju profesionalnih vojnih lica koji ispunjavaju uslove za prestanak službe po osnovu penzionisanja i druge slične podatke.

- SOVCG je, aktom br. 20-1 od 23.01.2018. godine, uputio zahtjev Direktoratu za ljudske resurse Ministarstva odbrane radi dostavljanja podataka o ukupnom broju zaposlenih u Ministarstvu odbrane i Vojsci Crne Gore, po kategorijama na dan 31.12.2017. godine i druge tražene podatke.
- SOVCG je, aktom br. 20-2 od 12.02.2018. godine, uputio urgenciju Direktoratu za ljudske resurse Ministarstva odbrane na zahtjev br. 20-1 od 23.01.2018. godine.
- SOVCG je, aktom br. 21-1 od 23.01.2018. godine, uputio zahtjev Odjeljenju za ljudske resurse Generalštaba Vojske Crne Gore kojim traži omogućavanje informisanja zaposlenih u Vojsci Crne Gore po pitanjima iz oblasti sindikalnog rada i prava po osnovu rada i radnih odnosa.
- Generalštab Vojske Crne Gore je, aktom br. 808-06-67/18-3 od 02.02.2018. godine, uputio obavještenje SOVCG o informisanju članova SOVCG po pitanjima iz oblasti sindikalnog rada i prava po osnovu rada i radnih odnosa, shodno Sporazumu o saradnji SOVCG i Ministarstva odbrane.
- SOVCG je, aktom br. 22-1 od 23.01.2018. godine, uputio zahtjev Ministarstvu odbrane radi obavještanja o planu i dinamici izrade podzakonskih akata na Zakon o Vojsci Crne Gore. Istim zahtjevom SOVCG traži od Ministarstva odbrane da ga uključi u rad Radne grupe za izradu podzakonskih akata.
- SOVCG je, aktom br. 22-2 od 12.02.2018. godine, uputio urgenciju Ministarstvu odbrane na zahtjev br. 22-1 od 23.01.2018. godine.
- SOVCG je, aktom br. 32-1 od 12.02.2018. godine, uputio zahtjev Direktoratu za materijalne resurse Ministarstva odbrane radi realizacije informisanja zaposlenih u Vojsci Crne Gore u mjesecu februaru od strane SOVCG, kojim SOVCG traži m/v sa vozačem u zahtjevom naznačenim terminima i relacijama.
- SOVCG je, aktom br. 35-1 od 12.02.2018. godine, uputio zahtjev Direktoratu za ljudske resurse Ministarstva odbrane za pristup informacijama u posjedu Ministarstva odbrane koje se odnose na Ugovor o osiguranju zaposlenih u Ministarstvu odbrane i Vojsci Crne Gore.
- SOVCG je, aktom br. 36-1 od 13.02.2018. godine, uputio zahtjev Ministarstvu odbrane za obezbjeđivanje potrošnog kancelarijskog materijala za 2018. godinu.
- SOVCG je, aktom br. 43-1 od 16.02.2018. godine, uputio zahtjev Generalštabu Vojske Crne Gore sa molbom da se održi sastanak radi razmatranja određenih pitanja iz oblasti interesovanja i nadležnosti sindikata, kao što je primjena i problemi u primjeni Sporazuma o saradnji SOVCG i Ministarstva odbrane u dijelu koji se odnosi na GŠ VCG i jedinice VCG; stambena problematika i ostali aktuelni problemi neprodužavanja ugovora vojnicima po ugovoru.
- SOVCG je, aktom br. 44-1 od 16.02.2018. godine, uputio zahtjev Ministarstvu odbrane sa molbom da se održi sastanak radi razmatranja određenih aktuelnih pitanja i problema, a u cilju iznalaženja najboljih rješenja za zaposlene, Sindikat i Ministarstvo odbrane, kakvi su socijalni dijalog, stanje,

problemi i koraci ka unapređenju; stambena problematika; primjena i problemi u primjeni Sporazuma o saradnji SOVCG i Ministarstva odbrane.

- SOVCG je, aktom br. 45-1 od 16.02.2018. godine, uputio zahtjev Ministarstvu odbrane za pristup informacijama u posjedu Ministarstva odbrane i to akt kojim se reguliše odnos prema penzionisanim vojnim licima u smislu ostvarivanja prava po prestanku profesionalne vojne službe, kao i prava u smislu pristupa i boravka u vojnim objektima.

- SOVCG je, aktom br. 46-1 od 19.02.2018. godine, uputio dopis Odjeljenju za ljudske resurse Generalštaba Vojske Crne Gore kojim traži pojašnjenje prekida saradnje sa SOVCG i podsjeća da je SOVCG sa Generalštabom Vojske Crne Gore i komandama jedinice kontinuirano komunicirao preko ovog Odjeljenja.

U odnosu na pritužbene navode da je diskriminacija prema SOVCG izvršena jednostranim prekidom saradnje od strane Službe za finansijsko poslovanje Ministarstva odbrane utvrđene su sljedeće relevantne činjenice:

- Služba za finansijsko poslovanje Ministarstva odbrane obavijestila je SOVCG, aktom br. 81602-124/18-1 od 29.01.2018. godine, br. 81602-359/18-1 od 27.02.2018. godine, aktom br. 81602-4645/17-1 od 25.12.2017. godine, da shodno Sporazumu o saradnji Sindikata odbrane i Vojske Crne Gore i Ministarstva odbrane, nije u obavezi da vrši poslove obračuna i prenosa na račun SOVCG po osnovu kupovine robe na rate, te da će se nastaviti obračun i prenos sredstava za zaposlene kojima je počelo odbijanje anuiteta, sve do isteka anuiteta.

- Na osnovu obimne dokumentacije koju je dostavio SOVCG, a u vezi dopisa koje je slao Službi za finansijsko poslovanje Ministarstva odbrane, proizilazi da ova Služba u periodu od septembra 2017. godine, u odnosu na SOVCG, nije obračunavala i uplaćivala sindikalnu članarinu novim članovima SOVCG, nije obustavljala uplatu članarine licima koja su se isčlanila iz SOVCG, nije obračunavala rate za odloženo plaćanje roba i usluga članstvu SOVCG; nije odgovarala na zahtjeve SOVCG za davanje zvaničnih informacija o prosječnim zaradama i drugim pitanjima iz djelokruga rada ove Službe, nije obračunavala i nije uplaćivala sredstva u Fond uzajamne pomoći SOVCG novim članovima Fonda. Ministarstvo odbrane u svom izjašnjenju na pritužbu nije pružilo niti jedan dokaz kojim bi opovrglo navode da Služba za finansijsko poslovanje od naznačenog perioda ne pruža usluge članovima SOVCG na način koji je to radila u periodu od septembra 2017. godine i kako je nastavila da radi prema drugom reprezentativnom sindikatu SVCG.

U odnosu na razvoj dijaloga između SOVCG i Ministarstva odbrane u periodu nakon podnošenja pritužbe, utvrđene susljedne relevantne činjenice:

- Dana 13.03.2018. godine održan je sastanak u Ministarstvu odbrane Crne Gore, na inicijativu Sindikata odbrane i Vojske Crne Gore, na temu pospešivanja socijalnog dijaloga, na kom su se učesnici dogovorili: da se obezbijedi redovno servisiranje sindikalne članarine za nove članove SOVCG; da SOVCG bude zastupljen u Upravnom odboru Stambene zadruge „Obrana“ sa istim brojem članova kao i drugi reprezentativni sindikat; da se članovima SOVCG na mjesečnom nivou

obezbjede ista prava koja po Sporazumu o saradnji sa Ministarstvom odbrane imaju članovi drugog reprezentativnog sindikata; da se sa nadležnima u Vojsci Crne Gore ispita da li ima eventualnog pritiska na zaposlene da istupaju iz članstva SOVCG kao preduslova za ostvarenje nekog od prava iz službovanja u Vojsci Crne Gore; da se na narednom sastanku sa ministrom, još jednom pojedinačno sagledaju razlozi za neprodužavanje ugovora o službi u Vojsci Crne Gore, te da će SOVCG prije održavanja sastanka, dostaviti ministru u pisanoj formi primjedbe i sugestije ponaosob za svakog vojnika i vojnkinju za koje smatra da postoje argumentovani razlozi da im se produži služba u Vojsci Crne Gore (Službena zabilješka sa sastanka br. 814-2453/18 od 14.03.2018. godine).

- Dana 05.04.2018. godine održan je sastanak u Ministarstvu odbrane Crne Gore, na inicijativu Sindikata odbrane i Vojske Crne Gore, sa ciljem daljeg unapređenja socijalnog dijaloga, razmatranja realizacije zaključaka sa prethodnog zajedničkog sastanka i sagledavanja pojedinačnih slučajeva vojnika po ugovoru kojima je prestala ili će prestati služba.

- Na sastanku od 05.04.2018. godine donijeti su sljedeći zaključci: da je Ministarstvo odbrane izrazilo spremnost da vojnike po ugovoru, koji to budu zahtijevali, usmeno informiše o razlozima nezaključivanja novog ugovora u službi Vojske Crne Gore; da će SOVCG biti uključen u rad stambene zadruge „Obrana“ sa dva člana u Upravnom odboru, za koje će potpredsjednik SOVCG dostaviti obavještenje Ministarstvu; da će Ministarstvo odbrane počev od narednog mjeseca obezbijediti redovno servisiranje sindikalne članarine za nove članove SOVCG i obustaviti dalje odbijanje sindikalne članarine za članove koji su istupili iz SOVCG; da će SOVCG lično ministru dostaviti dopise kojim su traženi obračun i isplata rata koje nijesu izmirivane u periodu od septembra 2017. do 01. aprila 2018. godine; da se u narednom periodu SOVCG omogući dobijanje kancelarijskog potrošnog materijala i korišćenje službenog vozila za potrebe informisanja, prema mogućnostima, kako je to i ranije bilo omogućeno, te da o tome bude obaviještena i Služba za administrativno-tehničke i pomoćne poslove Ministarstva odbrane; da se na narednom sastanku razmotre preostali slučajevi vojnika po ugovoru, koji će biti održan nakon što GŠ VCG, u saradnji sa Ministarstvom odbrane, pripremi mišljenje komandanata odnosno komandira jedinica (Službena zabilješka sa sastanka od 23.04.2018. godine).

- Konačno, određeni broj lica prije i poslije podnošenja pritužbe podnio je zahtjev za prestanak članstva u Sindikatu odbrane i Vojske Crne Gore, shodno kojim im je SOVCG izdao potvrde o isčlanjenju, dok u zahtjevima za isčlanjenje nijesu navedeni razlozi vršenja pritiska od strane Ministrstva odbrane, kako je navedeno u pritužbi, već razlozi privatne prirode, nezainteresovanosti i drugi slični razlozi.

IV RELEVANTNO PRAVO

A. Domaće pravo:

7.Ustav Crne Gore ("Službeni list Crne Gore", br. 1/07, 38/13) određuje:

„Zabranjena je svaka neposredna ili posredna diskriminacija, po bilo kom osnovu”. (čl. 8)

"Prava i slobode ostvaruju se na osnovu Ustava i potvrđenih međunarodnih sporazuma.

Svi su pred zakonom jednaki, bez obzira na bilo kakvu posebnost ili lično svojstvo.” (član 17 st.1 i 2)

“Jemči se sloboda političkog, sindikalnog i drugog udruživanja i djelovanja, bez odobrenja, uz upis kod nadležnog organa.

Niko se ne može prisiliti da bude član nekog udruženja.

Država pomaže politička i druga udruženja, kada za to postoji javni interes.” (čl. 53)

8.Zakon o zabrani diskriminacije(“Službeni list Crne Gore”, br.46/10, 40/11, 18/14 i 42/17) propisuje:

„Zabranjen je svaki oblik diskriminacije, po bilo kom osnovu.

Diskriminacija je svako pravno ili faktičko pravljenje razlike ili nejednako postupanje, odnosno propuštanje postupanja prema jednom licu, odnosno grupi lica u odnosu na druga lica, kao i isključivanje, ograničavanje ili davanje prvenstva nekom licu u odnosu na druga lica, koje se zasniva na rasi, boji kože, nacionalnoj pripadnosti, društvenom ili etničkom porijeklu, vezi sa nekim manjinskim narodom ili manjinskom nacionalnom zajednicom, jeziku, vjeri ili uvjerenju, političkom ili drugom mišljenju, polu, promjeni pola, rodnom identitetu, seksualnoj orijentaciji i/ili interseksualnim karakteristikama, zdravstvenom stanju, invaliditetu, starosnoj dobi, imovnom stanju, bračnom ili porodičnom stanju, pripadnosti grupi ili pretpostavci o pripadnosti grupi, političkoj partiji ili drugoj organizaciji, kao i drugim ličnim svojstvima.” (čl.2 st. 1 i 2)

“Zabranjena je diskriminacija lica ili grupe lica u odnosu na druga lica po osnovu političkog uvjerenja, pripadnosti ili nepripadnosti političkoj, sindikalnoj ili drugoj organizaciji.” (čl. 14)

“Ukoliko tužilac/teljka učini vjerovatnim da je tuženi/a izvršio/la akt diskriminacije, teret dokazivanja da usljed tog akta nije došlo do povrede jednakosti u pravima i pred zakonom prelazi na tuženog/u.

Pravilo o teretu dokazivanja iz stava 1 ovog člana primjenjuje se i u postupanju za zaštitu od diskriminacije kod Zaštitnika/ce.” (čl. 29 st. 1 i 2)

9. Zakon o Vojsci Crne Gore ("Službeni list Crne Gore", br. 051/17) propisuje:

“Lica u službi u Vojsci imaju pravo na sindikalno organizovanje u skladu sa zakonom.

Sindikalne aktivnosti u Vojsci ne mogu se odnositi na: sastav, organizaciju i formaciju Vojske, obuku, spremnost i borbenu gotovost Vojske, upotrebu i popunu Vojske, pripravnost i mobilizaciju, opremanje naoružanjem i vojnom opremom, upotrebu jedinica Vojske u međunarodnim snagama, komandovanje i

rukovođenje u Vojsci i sistemu odbrane, kao i na odluke Savjeta, osim u dijelu koji se odnosi na položaj i prava zaposlenih iz oblasti rada i radnih odnosa.” (čl. 67)

Na prava, obaveze i odgovornosti profesionalnih vojnih lica, lica u rezervnom sastavu Vojske i civilnih lica, koja nijesu uređena ovim zakonom primjenjuju se propisi o državnim službenicima i namještenicima. (Član 12)

Licima koja se prijavljuju za prijem u službu u Vojsci, garantuje se primjena načela transparentnosti, pravičnosti i jednakih prava, bez diskriminacije po bilo kom osnovu (pol, rasa, nacionalna pripadnost, jezik, vjeroispovijest, političko ili drugo mišljenje, etničko ili socijalno porijeklo, rodni identitet, seksualna orijentacija, imovno stanje ili neki drugi lični status ili svojstvo).

Zabranjeno je dovođiti u povlašćen, odnosno neravnopravan položaj lica u službi u Vojsci u ostvarivanju njegovih prava i obaveza ili mu uskraćivati, odnosno ograničavati prava iz stava 1 ovog člana po bilo kom osnovu. (Član 16)

Zakon o državnim službenicima i namještenicima ("Službeni list CG", br. 39/11, 50/11, 66/12, 34/14, 53/14) koji je bio na snazi u periodu događaja na koje se pritužbom ukazuje, u čl.7 propisuje

“Državni službenik, odnosno namještenik ne smije u obavljanju poslova vršiti diskriminaciju građana po osnovu: rase, boje kože, nacionalne pripadnosti, društvenog ili etničkog porijekla, veze sa nekim manjinskim narodom ili manjinskom nacionalnom zajednicom, jezika, vjere ili uvjerenja, političkog ili drugog mišljenja, pola, rodnog identiteta, seksualne orijentacije, zdravstvenog stanja, invaliditeta, starosne dobi, imovnog stanja, bračnog ili porodičnog stanja, pripadnosti grupi ili pretpostavci o pripadnosti grupi, političkoj partiji ili drugoj organizaciji, kao i po osnovu drugih ličnih svojstava.”

Članom 15 istog Zakona propisano je

“Državni službenik, odnosno namještenik ima pravo na sindikalno organizovanje, u skladu sa zakonom.”

Na prava, obaveze i odgovornosti državnog službenika, odnosno namještenika koja nijesu uređena ovim ili posebnim zakonom primjenjuju se opšti propisi o radu (čl.17).

10.Zakon o radu („Službeni list Crne Gore“, br.49/08,26/10, 53/14 i 04/18) propisuje:

„Zabranjena je neposredna i posredna diskriminacija lica koja traže zaposlenje, kao i zaposlenih, s obzirom na pol, rođenje, jezik, rasu, vjeru, boju kože, starost, trudnoću, zdravstveno stanje, odnosno invalidnost, nacionalnost, bračni status, porodične obaveze, seksualno opredjeljenje, političko ili drugo uvjerenje, socijalno porijeklo, imovno stanje, članstvo u političkim i sindikalnim organizacijama ili neko drugo lično svojstvo”.(čl. 5)

- (1) Poslodavac informiše sindikalnu organizaciju, najmanje jednom godišnje o:
 - ... 2) razvojnim planovima i njihovom uticaju na položaj zaposlenih, kretanju i promjenama u politici zarada;

... (2) Poslodavac obavještava sindikalnu organizaciju o:

... 2) uvođenju nove tehnologije i organizacionim promjenama;

... 4) donošenju programa o uvođenju tehnoloških, ekonomskih i restrukturalnih promjena i programa ostvarivanja prava zaposlenih za čijim je radom prestala potreba;

(3) Poslodavac je dužan da blagovremeno obavijesti i dostavi akta za sindikalnu organizaciju radi prisustvovanja sastancima organa poslodavca na kojima se razmatraju inicijative i predlozi poslodavca.

(4) Predstavnik sindikalne organizacije ima pravo da učestvuje u raspravi pred nadležnim organima poslodavca. (čl. 158)

(1) Poslodavac je dužan da zaposlenim obezbijedi slobodno ostvarivanje sindikalnih prava.

(2) Poslodavac je dužan da sindikalnoj organizaciji obezbijedi uslove za efikasno obavljanje sindikalnih aktivnosti kojima se štite interesi i prava zaposlenih, u skladu sa kolektivnim ugovorom... (čl. 159)

...(2) Poslodavac ne može stavljati u povoljniji ili nepovoljniji položaj predstavnika sindikalne organizacije ili predstavnika zaposlenih zbog članstva u sindikatu ili njegovih sindikalnih aktivnosti." (čl. 160 st. 2)

11. Zakon o reprezentativnosti sindikata („Službeni list Crne Gore“, br 12/18) propisuje:

“Sindikato kome je utvrđena reprezentativnost, u skladu sa ovim zakonom, ima pravo na:

1) kolektivno pregovaranje i zaključivanje kolektivnog ugovora na odgovarajućem nivou;

2) učešće u rješavanju kolektivnih radnih sporova;

3) učešće u radu Socijalnog savjeta i drugih tripartitnih i multipartitnih tijela na odgovarajućem nivou;

4) učešće u radu organa upravljanja Fonda penzijskog i invalidskog osiguranja Crne Gore, Fonda rada, Fonda za zdravstveno osiguranje Crne Gore, Zavoda za zapošljavanje Crne Gore i Agencije za mirno rješavanje radnih sporova;

5) učešće u radu Savjeta Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom, i

6) druga prava koja su propisana posebnim zakonima i kolektivnim ugovorima.

Ako je u tijelima iz stava 1 tač. 4 i 5 ovog člana propisano učešće manjeg broja predstavnika sindikata u odnosu na broj reprezentativnih sindikata na odgovarajućem nivou, primjenjuje se princip rotacije, u skladu sa posebnim sporazumom tih sindikata. (čl. 6)

12. Zakon o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore ("Službeni list Crne Gore", br. 42/2011 i 32/2014) propisuje:

“Zaštitnik/ca je institucionalni mehanizam za zaštitu od diskriminacije.

Zaštitnik/ca, uz saglasnost diskriminisanog lica, postupa i preduzima mjere za zaštitu od diskriminacije, u skladu sa ovim zakonom i posebnim zakonom kojim je uređena zabrana diskriminacije.” (čl. 27)

„Nakon završetka ispitivanja povrede ljudskih prava i sloboda Zaštitnik daje mišljenje o tome da li je, na koji način i u kojoj mjeri došlo do povrede ljudskih prava i sloboda.

Kad Zaštitnik/ca utvrdi da je došlo do povrede ljudskih prava i sloboda, mišljenje sadrži i preporuku o tome šta treba preduzeti da bi se povreda otklonila, kao i rok za njeno otklanjanje.“ (čl. 41)

B. Međunarodno pravo:

13. UN Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima²određuje:

„1. Svako lice ima pravo da se slobodno udruži sa drugim licima, uključujući i pravo na osnivanje sindikata i učlanjenje u iste radi zaštite svojih interesa.

2. Vršenje ovog prava može biti samo predmet ograničenja predviđenih zakonom a koja su potrebna u demokratskom društvu u interesu nacionalne bezbednosti, javne bezbednosti, javnog reda ili radi zaštite javnog zdravlja i morala ili prava i sloboda drugih lica. Ovaj član ne sprečava da se vršenje ovog prava od strane članova oružanih snaga i policije podvrgne zakonskim ograničenjima.

3. Nijedna odredba ovog člana ne dopušta državama članicama Konvencije od 1948. godine Međunarodne organizacije rada o sindikalnoj slobodi i zaštiti sindikalnih prava da donese zakonske mere koje bi narušavale ili da primenjuju zakon na način koji bi narušavao garancije predviđene navedenom konvencijom.“ (čl. 22)

14. Konvencija MOR-a br. 87 o sindikalnim slobodama i zaštiti sindikalnih prava³određuje:

„Radnici i poslodavci, bez ikakvih izuzetaka, imaju pravo bez prethodnog odobrenja, da obrazuju organizacije po svome izboru, kao i da pristupaju ovim organizacijama, pod isključivim uslovom da se pridržavaju statuta ovih poslednjih.“ (čl. 2)

„1. Radničke i poslodavačke organizacije imaju pravo na donošenje svojih statuta i administrativnih pravila, slobodnih izbora svojih predstavnika, organizovanje svoga upravljanja i djelatnosti i formulisanja svoga akcionog programa.

2. Javne vlasti moraju se uzdržavati svake intervencije takve prirode koja bi imala za cilj ograničenje ovoga prava ili ometanje zakonskog izvršenja.“ (čl. 3)

„Svaki član Međunarodne organizacije rada za koga je ova konvencija na snazi obavezuje se da preduzme sve potrebne i pogodne mjere da bi zaposlenima i poslodavcima obezbijedio slobodno vršenje sindikalnih prava.“ (čl. 11)

² Ukaz o proglašenju Zakona o ratifikaciji međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima ("Službeni list Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije", br. 007/71 od 04.02.1971)

³ Uredba o ratifikaciji Konvencije MOR-a br. 87 o sindikalnim slobodama i zaštiti sindikalnih prava (Sl. list FNRJ - Međunarodni ugovori br. 8/58)

15. Konvencija MOR-a br. 98 o primjeni principa prava organizovanja i kolektivnog pregovaranja⁴određuje:

1. Radnici treba da koriste odgovarajuću zaštitu protiv svih djela diskriminacije u materiji zaposlenja koja bi mogla da bude štetna po sindikalnu slobodu.

2. Takva zaštita se može naročito primijeniti ukoliko se radi o djelima koja bi imala za cilj:

a) da zaposlenje radnika podrede uslovu da se on ne učlanjuje u sindikat ili da prestane da pripada sindikatu;

b) da se otpusti radnik, ili da mu se svim ostalim sredstvima nanese šteta radi toga što je on član sindikata ili što učestvuje u sindikalnim djelatnostima izvan radnih časova ili, pristankom poslodavca, za vrijeme radnih časova. (čl. 1)

16. U Zborniku odluka i principa Komiteta za slobodu udruživanja Upravnog tijela MOR (2006) sadržana su sledeća načela:

”...

769. Diskriminacija po osnovu pripadnosti sindikatu predstavlja jedno od najtežih kršenja slobode udruživanja zato što može da dovede u pitanje samo postojanje sindikata:

...

818. Osnovne odredbe nacionalnog zakonodavstva, koje zabranjuju diskriminaciju po osnovu pripadnosti sindikatu nijesu adekvatne ako ne predviđaju proceduru za obezbjeđivanje djelotvorne zaštite od diskriminacionih postupaka.

...

820. Poštovanje načela slobode udruživanja jasno nalaže da radnicima koji smatraju da se prema njima postupa pristrasno zbog njihove sindikalne aktivnosti budu dostupni mehanizmi za naknadu štete koji su ekspeditivni, nijesu skupi i potpuno su nepristrasni.

...

835. U slučaju diskriminacije po osnovu pripadnosti sindikatu, nadležni organi vlasti koji razmatraju radne sporove moraju bez odlaganja da započnu istragu i da preuzmu odgovarajuće mjere kako bi ispravili sve posljedice diskriminacije po osnovu pripadnosti sindikatu na koje im je skrenuta pažnja.”

17. Preporuka MOR br. 113 o pregovaranju (na nivou privrede i na nacionalnom nivou) iz 1960. godine

1. (1) Treba preduzimati mjere koje odgovaraju nacionalnim prilikama u cilju efikasnih konsultacija i saradnje na nivou privrede i na nacionalnom nivou između državnih organa i poslodavačkih i radničkih organizacija, kao i između samih organizacija, radi ostvarivanja ciljeva utvrđenih u tač. 4. i 5. dolje u tekstu, kao i o drugim pitanjima od obostranog interesa koje strane eventualno utvrde.

⁴ Uredba o ratifikaciji Konvencije MOR-a br. 98 o primjeni principa prava organizovanja i kolektivnog pregovaranja (Sl. list FNRJ - Međunarodni ugovori br. 11/58)

(2) Te mjere treba primjenjivati bez diskriminacije bilo koje vrste u odnosu na te organizacije, odnosno među samim organizacijama, na osnovu rase, pola, vjeroispovijesti, političkog ubjedenja odnosno nacionalne pripadnosti njihovih članova.

2. Takvim konsultacijama i saradnjom ne treba da se ograničava sloboda udruživanja odnosno prava poslodavačkih i radničkih organizacija, uključujući pravo kolektivnog pregovaranja.

3. U skladu sa nacionalnim običajima ili praksom, takvo konsultovanje i saradnju treba obezbijediti odnosno olakšati:

(a) dobrovoljnom akcijom poslodavačkih i radničkih organizacija; ili (b) propagandnom akcijom državnih organa; ili (c) zakonima odnosno propisima; ili (d) kombinovanjem bilo kojih od tih metoda.

4. Takvo konsultovanje i saradnja treba da imaju kao opšti cilj - bolje međusobno razumijevanje i dobre odnose između državnih organa i poslodavačkih i radničkih organizacija, kao i između tih organizacija međusobno, u cilju razvoja ukupne privrede odnosno pojedinih privrednih grana, poboljšanja uslova rada i podizanja životnog standarda.

5. Takve konsultacije i saradnja treba naročito da teže: (a) zajedničkom razmatranju od strane poslodavačkih i radničkih organizacija pitanja od međusobnog interesa s ciljem postizanja u najvećoj mogućoj mjeri dogovornih rješenja; i (b) obezbjeđivanju da nadležni organi na odgovarajući način traže mišljenje, savjete i pomoć poslodavačkih i radničkih organizacija u pogledu takvih pitanja kao što je:

(i) priprema i sprovođenje zakona i propisa koji se tiču njihovih interesa;

(ii) osnivanje i funkcionisanje nacionalnih tijela kao što su ona nadležna za organizaciju zapošljavanja, stručno obučavanje i prekvalifikaciju, radnopravnu zaštitu, zaštitu i bezbjednost na radu, produktivnost, socijalno osiguranje i zaštitu; i(iii) izrada i sprovođenje planova ekonomskog i socijalnog razvoja.

18. Evropska konvencija o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda (Rim, 4. novembra 1950.) određuje:

„Sloboda okupljanja i udruživanja

1. Svako ima pravo na slobodu mirnog okupljanja i udruživanja s drugima, uključujući i pravo osnivanja sindikata i pridruživanja sindikatima zbog zaštite svojih interesa.

2. Ova prava neće biti ograničena izuzev na način propisan zakonom i koji je neohodan u demokratskom društvu u interesu nacionalne sigurnosti ili javne sigurnosti, u cilju sprječavanja nereda ili zločina, zaštite zdravlja ili morala ili zaštite prava sloboda drugih. Ovim članom se ne zabranjuje uvođenje zakonitih ograničenja na ona prava koja uživaju pripadnici oružanih snaga, policije ili državne administracije.“ (čl. 11)

19. Protokol br. 12 uz Evropsku konvenciju o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda određuje:

1. Svako pravo koje zakon predviđa ostvarivaće se bez diskriminacije po bilo kom osnovu kao što je pol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, veza sa nekom nacionalnom manjinom, imovinsko stanje, rođenje ili drugi status.

2. Nikog nijedan organ vlasti ne smije diskriminisati ni po bilo kojem osnovu, kao što je navedeno u stavu 1.“ (čl. 1)

20. Izmijenjena Evropska socijalna povelja⁵(3. maj 1996.) propisuje:

„U namjeri da obezbijede unapređivanje slobode radnika i poslodavaca da stvaraju lokalne, nacionalne ili međunarodne organizacije za zaštitu svojih ekonomskih i socijalnih interesa i da se priključuju tim organizacijama, strane ugovornice se obavezuju da svojim nacionalnim zakonodavstvom neće ugrožavati, niti ga primjenjivati na način koji ugrožava ovu slobodu. Obim primjene garancija predviđenih ovim članom u odnosu na policiju određuje se nacionalnim zakonima ili propisima. Princip kojim se uređuje primjena ovih garancija na pripadnike vojnih snaga i stepen njihove primjene na lica u ovoj kategoriji takođe se utvrđuje nacionalnim zakonima ili propisima.” (čl. 5)

“Kako bi se obezbijedilo ostvarivanje prava na kolektivno ugovaranje, Ugovorne strane se obavezuju:

1. da promovišu zajedničke konsultacije između radnika i poslodavaca;
2. da promovišu, kada je neophodno i odgovarajuće, mehanizam za dobrovoljne pregovore između poslodavaca ili organizacija poslodavaca i organizacija radnika, sa ciljem da se regulišu uslovi i pogodnosti zapošljavanja putem kolektivnih ugovora;
3. da promovišu uspostavljanje i upotrebu odgovarajućih mehanizama za pomirenje i dobrovoljnu arbitražu za rješavanje radnih sporova; i priznaju:
4. pravo radnika i poslodavaca na kolektivnu akciju u slučaju sukoba interesa, uključujući pravo na štrajk, u skladu sa obavezama koje mogu da proisteknu iz kolektivnih ugovora kojima su prethodno pristupili.” (čl. 6)

21. Evropski komitet za socijalna prava Saveta Evrope (*nadzorni organ za Evropsku socijalnu povelju*), stao je na stanovište da unutrašnje pravo mora jemčiti pravo radnika na pristupanje sindikatu i predvidjeti djelotvorne kazne i pravne lijekove u slučaju da to pravo nije poštovano. Članovi sindikata moraju biti zaštićeni od bilo kakvih štetnih posledica koje bi njihovo članstvo u sindikatu ili njihove sindikalne aktivnosti mogle imati po njihovo zaposlenje, posebno od bilo kakvih oblika represalija ili diskriminacije u oblasti radnog angažmana, otpuštanja ili unapređenja, zbog toga što oni pripadaju sindikatu ili se uključuju u sindikalne aktivnosti. Kada do takve diskriminacije dođe, unutrašnje pravo mora sadržati odredbu koja će predvidjeti naknadu koja je adekvatna i srazmjerna šteti koju je žrtva pretrpjela (Zaključke za 2004., Bugarska, str. 32).

V ZAKLJUČNA OCJENA

22. Podnosilac pritužbe je Ministarstvu odbrane u Vladi Crne Gore, u ime Sindikalne organizacije odbrane i Vojske Crne Gore (SOVCG), ukazao na diskriminaciju po osnovu pripadnosti toj sindikalnoj organizaciji u poređenju sa Sindikatom Vojske Crne Gore (SVCG), koji je, prema navodima iz pritužbe, povoljnije tretiran u ostvarivanju sindikalnih prava. Polazeći od činjeničnog osnova na kojem se pritužba zasniva, pri donošenju ovog mišljenja Zaštitnik je imao u vidu relevantno domaće i

⁵Ukaz o proglašenju Zakona o potvrđivanju Izmijenjene Evropske socijalne povelje ("Službeni list Crne Gore - Međunarodni ugovori", br. 006/09 od 18.12.2009)

međunarodno pravo koje uređuje oblast zaštite od diskriminacije i jemči prava koja proističu iz sindikalnog udruživanja i djelovanja, kao i praksu Evropskog suda za ljudska prava. U tom smislu Zaštitnik podsjeća da opredjeljenje za konkretizaciju saradnje poslodavca samo sa jednim od više predstavnika sindikata kroz zaključenje ugovora i sporazuma samo po sebi nije protivrječno konvencijskom pravu i praksi⁶. Međutim, obezbjeđenje i pospješivanje sindikalnog dijaloga sa svim sindikalnim organizacijama, sa ciljem da se zaštite prava i interesi njihovih članova/ica jeste obaveza države i njenih organa⁷, tim prije ako se za to osnov nalazi u pozitivnom zakonodavstvu i već zaključenim ugovornim instrumentima ili sporazumima.

23. U ocjeni da li pritužba zadovoljava procesne pretpostavke za pokretanje postupka, a pri činjenici da je podnosilac pritužbe akt neposredne diskriminacije prema SOVCG i njegovim članovima učinio vjerovratnim, to je saglasno čl. 29 st. 1 i 2 Zakona o zabrani diskriminacije, teret dokazivanja da radnjama i aktima naslovljenog organa nije došlo do povrede jednakosti u pravima i pred zakonom bio na Ministarstvu odbrane. U ovakvoj procesnoj situaciji na Ministarstvu je, primjenom načela kontradiktornosti, bilo da objektivnim, razumnim i dovoljnim razlozima pobije pretpostavku o eventualnom postojanju diskriminacije i dokaže da različitog tretmana nije bilo ili da je takvo postupanje, odnosno nejednak tretman bio opravdan.⁸

24. Pri ispitivanju diskriminacije Zaštitnik utvrđuje da li su prava po osnovu sindikalnog udruživanja i djelovanja na koja se u pritužbi ukazuje propisana zakonom; da li se Ministarstvo odbrane umiješalo u ostvarivanje prava nejednakim tretmanom podnosioca, tj. povredom načela jednakosti; odnosno da li je za učinjenu razliku u tretmanu dva reprezentativna sindikata postojalo objektivno i razumno opravdanje.

25. Shodno izloženom testu dokazivanja, Zaštitnik ukazuje da se Ustavom Crne Gore jemči sloboda sindikalnog udruživanja i djelovanja, a da je Zakonom o Vojsci Crne Gore propisano da lica *u službi u Vojsci* imaju pravo na sindikalno organizovanje u skladu sa zakonom, te da se sindikalne aktivnosti odnose na položaj i prava zaposlenih iz oblasti rada i radnih odnosa. Zakonom o radu konkretizovana je obaveza poslodavca da informiše, odnosno obavijesti sindikalnu organizaciju, o rezultatima poslovanja, razvojnim planovima, mjerama poboljšanja uslova rada, mjerama bezbjednosti i zaštite na radu, donošenju programa o uvođenju tehnoloških, ekonomskih i restrukturalnih promjena, i drugim pitanjima važnim za materijalni i socijalni položaj zaposlenih. Kada je u pitanju sindikalno djelovanje u Vojsci Crne Gore sindikalne aktivnosti su ograničene u odnosu na pitanja koja se tiču sastava, organizacije i formacije Vojske, obuke, spremnosti i borbene gotovosti Vojske, upotrebe i popune Vojske, pripravnosti i mobilizacije, opremanja naoružanjem i vojnom opremom, upotrebe jedinica Vojske u međunarodnim snagama, komandovanja i rukovođenja u Vojsci i sistemu odbrane, kao i odluka Savjeta (čl.67 Zakona o Vojsci Crne Gore).

26. Sporazumom o saradnji Sindikata odbrane i Vojske Crne Gore i Ministarstva odbrane od 30.12.2015. godine bliže su uređena međusobna prava, obaveze i odgovornosti Sindikata i

⁶Presuda ESLJP, *Swedish Engine Drivers' Union v. Sweden*, 6.februar,1976, stav 42

⁷Isto, stav 40

⁸ ESLJP, *Timishev protiv Rusije*, aplikacija br. 55762/00 i 55974/00 (2005), stav 57

Ministarstva. Sporazumom je utvrđena obaveza Ministarstva da Sindikatu obezbijedi uslove za obavljanje sindikalnih aktivnosti, da traži i razmatra mišljenja i prijedloge Sindikata prije donošenja odluka od značaja za profesionalne i ekonomske interese zaposlenih, obavijesti predstavnike Sindikata radi prisustvovanja sastancima na kojima se razmatraju naprijed navedena pitanja, odnosno, jednom godišnje, informiše Sindikat o ostvarenim poslovno-finansijskim rezultatima, razvojnim planovima, planiranom uvođenju strukturalnih promjena, spisku zaposlenih, zaradama i drugim pitanjima od uticaja na položaj zaposlenih.

27. Stoga, nesumnjivo proizilazi da su prava po osnovu sindikalnog udruživanja i djelovanja na koja se u pritužbi ukazuje propisana zakonom, odnosno Sporazumom o saradnji kao izrazom saglasnosti volja oko pitanja od zajedničkog značaja za usaglašene profesionalne i ekonomske interese zaposlenih. Kod ocjene da pritužba zadovoljava prvi zahtjev da je pravo propisano zakonom, pri čemu se zakon ne tumači samo u formalnom smislu, većobuhvata i drugi propis, podzakonski akt, odluku državnog autoriteta, praksu materijalizovanu kroz donošenje pojedinačnih akata, međunarodni ugovor, kao i pravo evropske zajednice⁹, naredni element testa koji se ispitivao jeste da li se Ministarstvo odbrane imalo nejednak odnosa socijalnim partnerima kod ostvarivanja sindikalnih prava SOVCG povredom načela jednakosti u odnosu na drugi sindikat istog poslodavca.

28. Naime, SOVCG je obimnom dokumentacijom dostavljenom Zaštitniku stvorio oborivu pretpostavku da su Ministarstvo odbrane i njegova Služba za finansijsko poslovanje prekinuli kontinuitet saradnje sa SOVCG na izgradnji socijalnog dijaloga, posebno u odnosu na: pitanje rješavanja stambenih potreba zaposlenih, konsultovanje i pravovremeno informisanje o razlozima neprodužavanja ugovora vojnicima koji su radni odnos zasnovali na određeno vrijeme, redovno obračunavanje sindikalne članarine za nove članove SOVCG, obustavu odbijanja sindikalne članarine za članove koji su istupili iz SOVCG, olakšice plaćanja roba i usluga na rate, obezbjeđivanje uslova za obavljanje sindikalnih aktivnosti i drugu tehničko-administrativnu podršku. U odnosu na „jednostrani“ prekid saradnje, na koji se u pritužbi ukazuje, Zaštitnik konstatuje da Ministarstvo odbrane nije niti jednim dokazom opovrglo pretpostavku da saradnja sa SOVCG prati određeni diskontinuitet, opterećujući formalizam i „ćutanje“ na obraćanja ovog Sindikata.

26. Zaštitnik konstatuje da je Ministarstvo odbrane izjašnjenjem na pritužbu negiralo prekid saradnje sa SOVCG i istovremeno potvrdilo da je dijalog „opterećen djelovanjem menadžmenta SOVCG“ koje je „van-sindikalnog karaktera i ogleda se u postupcima koji su narušavali postojeći socijalni dijalog“. Ministarstvo odbrane nije se izjasnilo ni o razlozima neodgovaranja na dopise koje je ovaj Sindikat u kontinuitetu slao ukazujući na različite osnove saradnje i razmjene informacija, predviđenih Zakonom i Sporazumom o saradnji.

27. U odnosu na pitanje rješavanja stambenih potreba u Vojsci Crne Gore, nesporno je da je Rješenjem ministra odbrane obrazovan Radni tim sa zadatkom sačinjavanja prijedloga rješavanja stambenih potreba lica u službi u Vojsci Crne Gore, koji su, između ostalih, činili jedan predstavnik Sindikata odbrane i Vojske Crne Gore i jedan predstavnik Sindikata Vojske Crne Gore. Međutim, na osnovu spisa predmeta nesumnjivo je da su Sindikat Vojske Crne Gore i Ministarstvo odbrane Crne

⁹ ESLJP, *Maloun protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, Presuda od 27. juna 1984. godine, stav 67

Gore zaključili Ugovor o osnivanju stambene zadruge zaposlenih u Ministarstvu odbrane i Vojski Crne Gore „Obrana“. Posljednju činjenicu zaključivanja Ugovora sa jednim reprezentativnim sindikatom Ministarstvo opravdava nezainteresovanošću drugog reprezentativnog sindikata SOVCG za ideju osnivanja Stambene zadruge. Međutim, na osnovu dokumentacije dostavljene uz pritužbu, konstatuje se postojanje interesovanja koje je SOVCG u više navrata predočio Ministarstvu tražeći dijalog na temu stambenih i drugih egzistencijalnih potreba zaposlenih¹⁰, prije nego što je Ugovor zaključen i Stambena zadruga osnovana.

28. Ne mogu se prihvatiti razlozi Ministarstva odbrane kojim opravdava nezaključivanje Ugovora o osnivanju stambene zadruge sa SOVCG, tim prije što Ministarstvo nije dostavilo Zaštitniku niti jedan uvjerljiv dokaz kojim bi potvrdilo svoje navode da je SOVCG više puta obavještavan o ovom modelu rješavanja stambenih potreba zaposlenih, niti je zapisnički, odnosno na drugi eksplicitan ili implicitan način konstatovan stav i/ili eventualna nezainteresovanost SOVCG povodom ovog pitanja. Kako obrazloženje Ministarstva nije argumentovano odgovarajućim činjenicama, to iznijeti razlozi u vezi nezaključivanja Ugovora o stambenoj zadruzi sa SOVCG nijesu bili dovoljni da potkrijepe razliku u postupanju.

29. Zaštitnik nadalje primjećuje da je SOVCG od septembra 2017. godine u kontinuitetu slao zahtjeve Službi za finansijsko poslovanje Ministarstva odbrane radi obračuna i uplate sindikalne članarine novim članovima SOVCG, obustave uplate članarine licima koja su se isčlanila iz SOVCG, obračuna rata za odloženo plaćanje roba i usluga članstvu SOVCG, obračuna i uplate sredstava u Fond uzajamne pomoći SOVCG novim članovima Fonda, odnosno informisanja o broju zaposlenih, njihovom radnom statusu i kvalifikacionoj strukturi, zaradama, obaveznom socijalnom osiguranju i drugim pitanjima iz djelokruga rada Službe. Iz spisa predmeta nedvosmisleno proizilazi da je Služba obavijestila SOVCG da, shodno Sporazumu o saradnji, nije u obavezi da vrši poslove obračuna i prenosa na račun SOVCG po osnovu kupovine robe na rate, te da će se nastaviti obračun i prenos sredstava za zaposlene kojima je počelo odbijanje anuiteta, sve do isteka anuiteta.

30. Ne ulazeći u tumačenje primjene Sporazuma, Služba za finansijsko poslovanje je formalnom izjavom da nije u obavezi da vrši poslove obračuna i prenosa po osnovu kupovine robe na rate, nedvosmisleno potvrdila da je u prethodnom periodu vršila iste poslove prema članovima SOVCG sa jasnim opredjeljenjem da sa takvom praksom ne nastavi za ubuduće. Sa druge strane, Ministarstvo odbrane je navodima iz izjašnjenja negiralo prekid saradnje između Službe za finansijsko poslovanje i SOVCG.

31. Nadalje, komunikacija Ministarstva odbrane prema SOVCG kojom prilikom ga u javnom reagovanju naziva „manjinskim“ sindikatom, sama po sebi se ne može predstavljati vid diskriminacije, jer bi rigidnom primjenom ograničenja izražavanja bila narušena ravnoteža socijalnog dijaloga koji je

¹⁰ Zahtjev br. 43-1 od 05.05.2017. godine upućen Ministarstvu odbrane; Zahtjev br. 45-1 od 05.05.2017. godine upućen Direktoratu za ljudske resurse Ministarstva odbrane; Urgencija br. 43-2 od 24.05.2017. godine na zahtjev br. 45-1 od 05.05.2017. godine; Zahtjev br. 69-1 od 07.07.2017. godine upućen Ministarstvu odbrane i drugi dopisi/urgencije na koje Ministarstvo prema spisima predmeta nije odgovorilo. Vidjeti utvrđene činjenice.

sam po sebi oštar, uslovljen pozicijama pregovarača i usmjeren ka postizanju određenog cilja. Pri tome se nazivanje manjinskim i kao takvo shvaćeno kao etiketiranje mora dovesti u činjenično posljedičnu vezu sa pritiscima usmjerenim na privilegovanje jednog u odnosu na drugi sindikat, koji je u trenutku objavljivanja reagovanja činjenično imao „neznatno“ više članova.

32. Zaštitnik zapaža da je nakon podnošenja pritužbe uspostavljen dijalog između SOVCG i Ministarstva odbrane organizovanjem dva sastanka na inicijativu ovog Sindikata. Sa oba sastanka zapisnički je konstatovana spremnost Ministarstva odbrane da preduzme mjere i aktivnosti na obnovi socijalnog dijaloga sa SOVCG i iznalaženju održivih rješenja za prevazilaženje diskontinuiteta u primjeni Sporazuma o saradnji zaključenog između SOVCG i Ministarstva odbrane. S tim u vezi, zaključcima je dogovoreno da se, između ostalog, obezbijedi redovno servisiranje sindikalne članarine za nove članove SOVCG i obustavi dalje odbijanje sindikalne članarine za članove koji su istupili iz SOVCG; da SOVCG bude zastupljen u Upravnom odboru Stambene zadruge „Obrana“; da se sa nadležnima u Vojsci Crne Gore ispita da li ima eventualnog pritiska na zaposlene da istupaju iz članstva SOVCG kao preduslova za ostvarivanje prava iz službovanja u Vojsci Crne Gore; da je Ministarstvo odbrane izrazilo spremnost da vojnike po ugovoru, koji to budu zahtijevali, usmeno informiše o razlozima nezaključivanja novog ugovora u službi Vojske Crne Gore; da se SOVCG omogući dobijanje kancelarijskog potrošnog materijala i korišćenje službenog vozila za potrebe informisanja, odnosno da se članovima SOVCG na mjesečnom nivou obezbijede ista prava koja po Sporazumu o saradnji sa Ministarstvom odbrane imaju članovi drugog reprezentativnog sindikata. Stoga, ne umanjujući značaj pokazane spremnosti Ministarstva odbrane da sa SOVCG obnovi odnosno uspostavi prekinutu saradnju i dijalog¹¹, Zaštitnik zapaža da sadržaj i zaključna razmatranja sa oba sastanka jasno potvrđuju da je Ministarstvo posredno priznalo različit tretman prema SOVCG u primjeni Sporazuma o saradnji i u odnosu na drugi reprezentativni Sindikat Vojske Crne Gore.

33. Kod svih prednje iznijetih razmatranja, a polazeći od činjenica na kojima se oslanja pritužba i izjašnjenja Ministarstva odbrane, Zaštitnik smatra da Ministarstvo nije imalo ujednačen tretman po pitanju prava na sindikalno udruživanje, odnosno djelovanja reprezentativnog Sindikata odbrane i Vojske Crne Gore. Sljedstveno tome, Zaštitnik ponavlja da je Ministarstvo propustilo da objektivnim, razumnim i dovoljnim razlozima pobije pretpostavku o postojanju nejednakog tretmana kada su u pitanju pojedini oblici sindikalnog djelovanja i dokaže da za nejednako postupanje prema SOVCG postoji objektivno i razumno opravdanje. Ovaj odnos ne može da se zasniva na personalnom animozitetu u odnosu na upravljačku strukturu sindikalnih organizacija, jednako kao što se prihvatanje pozicija i stavova jednog od socijalnih aktera (sindikata) može smatrati diskriminacijom, osim ako za takvo što ne postoje dokazi izvedeni iz ličnog svojstva pripadnosti njegovih članova/ica i njihovoj podređenosti u odnosu na članove/ice drugog, privilegovanog sindikata. Ključni aspekt razdvajanja ovih pitanja i utvrđene nejednakosti u odnosu na SOVCG u konkretnom slučaju ogleda se u nesumnjivim činjenicama zasnovanim na zanemarivanju prava na konsultacije i prava na informisanje o bitnim pitanjima iz domena rada i djelovanja sindikata. Nesmetan protok informacija i konsultativni proces

¹¹U vezi sa tim vidjeti pozitivnu obavezu države sadržanu u predmetu *ESLJP -Associated Society of Locomotive Engineers and Firemen (ASLEF) v. the United Kingdom*, predstavka broj 11002/05, stav 39, ECHR 2007 kojim se naglašava da „službenik ili radnik treba da ima slobodu da bude ili da ne bude član sindikata, a da za to ne bude kažnjen, niti da bude podvrgnut mjerama odvraćanja...”

zasnovan na zakonskim osnovama su bitne pretpostavke sindikalnog udruživanja i djelovanja koje državni organi moraju obezbijediti¹².

34. U odnosu na činjenicu da je predsjedniku Sindikata odbrane i Vojske Crne Gore, potpukovniku XXXXXXX, zabranjen ulazak u kasarnu „Breza“ u Kolašinu, sa razloga prestanka službe u Vojsci Crne Gore zbog penzionisanja i gubitka statusa lica na službi u Vojsci Crne Gore, Zaštitnik konstatuje da je Ministarstvo rada i socijalnog staranja dalo mišljenje da predstavnik sindikata može biti samo lice zaposleno kod poslodavca. Takav zaključak implicitno proizilazi i iz odredbe čl.7 Statuta SOVCG koji propisuje da članstvo u SOVCG prestaje, pored ostalog, u slučaju prestanka službe u MO i Vojsci po bilo kom osnovu, dok je čl.9 propisano da prestankom članstva prestaju sva prava i obaveze člana u odnosu na SOVCG i obrnuto. Međutim, ta činjenica nije formalno potvrđena, niti je Zaštitnik bio u posjedu dokaza da je ista nastupila verifikovanjem u registru pri istom Ministarstvu koje je dalo naznačeno mišljenje, te je podnosioca pritužbe tretirala kao legitimnog predstavnika SOVCG.

35. Zaštitnik primjećuje da je Ministarstvo bilo u obavezi da blagovremeno obavijesti SOVCG o radno-pravnom statusu sindikalnog predstavnika, odnosno razlozima eventualnog ograničenja pristupa vojnim objektima radi edukacije i informisanja. Reagovanjem Ministarstva neposredno na dan organizovanja informisanja, SOVCG nije imao razumno vrijeme da eventualno imenuje drugog predsjednika ili predstavnika Sindikata kome nije prestala služba i obezbijedi pristup objektu radi informisanja o pitanjima od interesa za sindikalno djelovanje. Na taj način SOVCG je doveden u nepovoljan položaj u ostvarivanju prava po osnovu sindikalnog udruživanja i djelovanja.

36. Konačno, i pored formalne potvrde da je određeni broj lica prije i poslije podnošenja pritužbe podnio zahtjev za prestanak članstva u Sindikatu odbrane i Vojske Crne Gore sa razloga privatne prirode i nezainteresovanosti, Zaštitnik, cijeneći nepovoljan položaj ovog Sindikata u ostvarivanju prava sindikalno djelovanje, konsultacije i informisanje njegovih članova, nije mogao utvrditi uzročnu posljedičnu vezu između izražene nejednakosti tendencije napuštanja ovog Sindikata kao jedne od posljedica „diskriminacije, etiketiranja i onemogućavanja ostvarivanja sindikalnih prava“.

37. Zaštitnik podsjeća na neprikosновенost zaštite borbe protiv svih akata diskriminacije koja bi mogla da budu štetna po sindikalnu slobodu, posebno djela koja imaju za cilj da zaposlenje službenika podredi uslovu da se on učlanjuje ili da prestane biti član sindikata, odnosno da se nanese šteta zaposlenom sa razloga što je član sindikata. Stoga Zaštitnik ohrabruje spremnost i poziva Ministarstvo da ispita postojanje eventualnog pritiska na zaposlene da istupaju iz članstva SOVCG, kao preduslova za ostvarivanje prava iz rada i po osnovu rada, kako je to u pritužbi istaknuto.

38. Na osnovu naprijed iznijetog, a imajući u vidu utvrđene činjenice, relevantno domaće i međunarodno pravo koje uređuje oblast sindikalnog udruživanja i djelovanja i zaštitu od diskriminacije, nesumnjivo potvrđujući značaj obezbjeđivanja slobodnog ostvarivanja sindikalnih prava, Zaštitnik je mišljenja da je Ministarstvo odbrane u Vladi Crne Gore nejednako, odnosno nepovoljnije postupalo prema Sindikatu odbrane i Vojske Crne Gore u odnosu na drugi sindikat, čime je prekršilo odredbe

¹²Presuda ESLJP u predmetu *Danilenkov i ostali protiv Rusije*, 30.jul,2009, stav 121

čl.17, stav 2 Ustava Crne Gore o jednakosti pred zakonom, odnosno čl. 14 Zakon o zabrani diskriminacije iz kojeg razloga Zaštitnik

PREPORUČUJE
Ministarstvu odbrane u Vladi Crne Gore

- Da preduzme mjere i aktivnosti na otklanjanju neujednačenog tretmana prema zakonom i upravnim aktima prizatom reprezentativnom Sindikatu odbrane i Vojske Crne Gore, zapaženom u vremenskom periodu i obimu na koje se ukazuje u ovom mišljenju i u dobroj vjeri primijeni Sporazum o saradnji Sindikata odbrane i Vojske Crne Gore i Ministarstva odbrane od 30.12.2015. godine;
- Da, u cilju jednakog pristupa u rješavanju stambenih potreba članova Sindikata Vojske Crne Gore i Sindikata odbrane i Vojske Crne Gore, bez daljeg odlaganja preduzme mjere u cilju potpunog informisanja Sindikata odbrane i Vojske Crne Gore o mogućnosti sticanja statusa zadrugara u Stambenoj zadruzi „Obrana“, pravima i odgovornosti zadrugara i zastupljenosti predstavnika sindikata u organima Stambene zadruge;
- Da bez daljeg odlaganja preduzme mjere na uspostavljanju saradnje Službe za finansijske poslove sa Sindikatom odbrane i Vojske Crne Gore shodno Sporazumu o saradnji i načelima jednakosti kod obavljanja računovodstvenih i finansijskih poslova u odnosu na oba reprezentativna sindikata;
- Da za slučaj postojanja negativnih pretpostavki vezanih za status i djelovanje sindikalnih predstavnika i upravljačkih struktura socijalnih partnera na odgovarajući način i blagovremeno djeluje prema državnim organima zaduženim za sprovođenje zakona i članstvu tih organizacija, radi preduzimanja mjera na blagovremenom prevazilaženju prepreka socijalnom dijalogu.

Zaštitnik Ministarstvu odbrane ostavlja rok od 30 dana od dana prijema ove preporuke, da dostavi izvještaj o radnjama i mjerama koje su preduzete radi njenog izvršenja.

ZAMJENIK ZAŠTITNIKA
LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA CRNE GORE

mr Siniša Bjeković

Dostaviti:

- Sindikatu odbrane i Vojske Crne Gore
- Ministarstvu odbrane Vlade Crne Gore
- A/a